

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

SOSIAALITYÖ TULEVAISUUDEN PALVELURAKENTEISSA

- Diskurssianalyttinen kartoitus sosiaalityön tulevaisuuksista Suomessa

Henri Muotka
Erikoissosiaalityöntekijän koulutus
Hyvinvointipalvelujen erikoisala
Helsingin yliopisto
Toukokuu 2019

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos/Institution– Department	
Valtiotieteellinen tiedekunta			
Tekijä/Författare – Author			
Henri Muotka			
Työn nimi / Arbetets titel – Title			
SOSIAALITYÖ TULEVAISUUDEN PALVELURAKENTEISSA -Diskurssianalyttinen kartoitus sosiaalityön tulevaisuuksista Suomessa			
Oppiaine /Läroämne – Subject			
Sosiaalityö / Erikoissosiaalityöntekijäkoulutus			
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages	
Hyvinvointipalvelujen erikoisalan lopputyö	8.5.2019	31	
Tiivistelmä/Referat – Abstract			
<p>Lopputyössä kartoitetaan sosiaalityön toivottavia ja ei-toivottavia tulevaisuuksia vuosien 2005 – 2018 Janus-lehtien pääkirjoitusten (N= 56) perusteella. Aineiston analysoinnissa hyödynnetään soveltaen diskurssianalyysin ja sisällönanalyysin menetelmiä.</p> <p>Sosiaalityön toivottavat tulevaisuudet nojaavat vahvasti yhteiskunnallisesti vaikuttavan sosiaalityön ajatukseen sekä pohjoismaisen hyvinvointivaltion periaatteisiin. Vastaavasti suurin huoli ei-toivottavissa sosiaalityön tulevaisuuksissa on juuri siirtyminen pohjoismaisesta hyvinvointimallista markkinaperusteiseen hyvinvointimalliin. Markkinaperusteisen hyvinvointimallin nähdään edistävän sosiaalisen liudentumista osaksi terveyttä ja taloutta. Muutenkin eriarvoistumisen lisääntyminen, huono-osaisuus ja osallisuuden vähentyminen luovat synkkiä pilviä toivottavien sosiaalityön tulevaisuuksien ylle.</p> <p>Vaikka tässä lopputyössä ei ole kartoitettu tulevaisuuden sosiaalityön toimintaympäristöjä eikä määritelty varsinaisia toimintalinjoja sosiaalityön tulevaisuuksiksi, voi tämä lopputyö toimia hyvänä alustavana keskustelun herättäjänä kartoittaessa, millaisia piirteitä toivottavissa ja toisaalta ei-toivottavissa sosiaalityön tulevaisuuksissa voisi olla. Tulevaisuudessa sosiaalityössä olisikin kyettävä tuomaan esiin strategia siitä, kuinka sosiaalityön tavoitetta ja visiota halutaan sosiaalityön tulevaisuuden eri toimintaympäristöissä toteutettavan.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
Sosiaalityö, tulevaisuus, diskurssianalyysi, sisällönanalyysi.			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	5
1.1 Tutkimuksen rakenne, tavoite ja tutkimuskysymykset	6
1.2 Sosiaalinen ja sosiaalityön nykyinen toimintaympäristö	7
2. AINEISTO JA MENETELMÄT	9
2.1 Aineisto	9
2.2 Diskurssianalyysi	10
2.3 Sisällönanalyysi	13
3. AINEISTON ANALYYSI JA YHTEENVETO	15
3.1 Sosiaalityön tulevaisuudet	15
3.1.1 Ensimmäinen tarkastelujakso	15
3.1.2 Toinen tarkastelujakso	19
3.1.3 Kolmas tarkastelujakso	22
3.1.4 Yhteenveto sosiaalityön tulevaisuuksista	25
3.2. Yhteenveto	27
4. JOHTOPÄÄKSET	27
LÄHTEET	30

KUVIOT

KUVIO 1. Lopputyön rakenne	6
KUVIO 2. Tarkastelujaksot	10

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Diskurssianalyysin ulottuvuusparit lopputyössä	13
TAULUKKO 2. Havainnetaulukko 1	14
TAULUKKO 3. Havainnetaulukko 2	14
TAULUKKO 4. Sosiaalityön tulevaisuudet 2005 – 2010	18
TAULUKKO 5. Sosiaalityön tulevaisuudet 2011 - 2014	21
TAULUKKO 6. Sosiaalityön tulevaisuudet 2015 - 2018	24
TAULUKKO 7. Yhteenveto sosiaalityön tulevaisuuksista	25

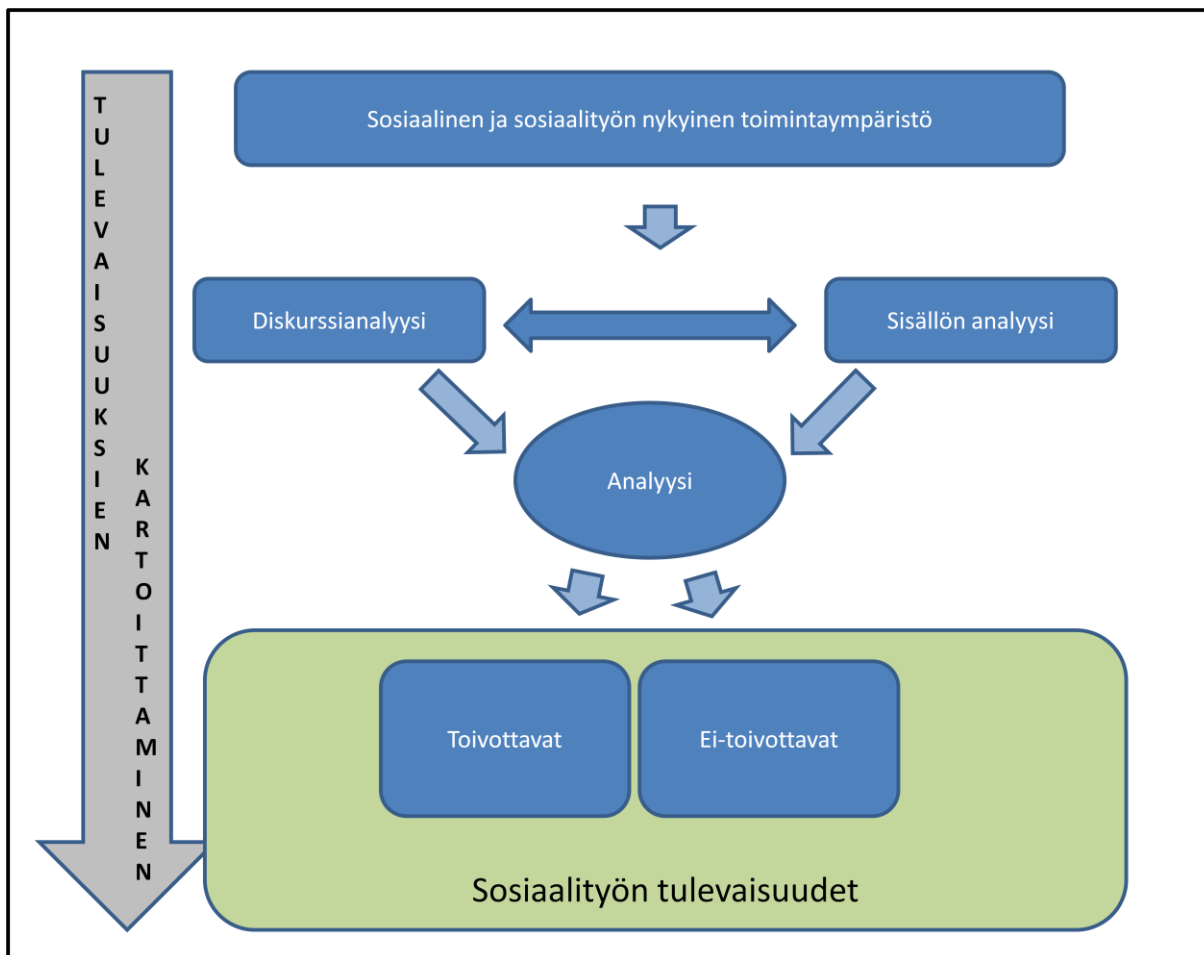
1. JOHDANTO

Tämä lopputyö on sosiaalityön erikoistumisopintojen (hyvinvointipalveluiden erikoisala) tieteelliskäytännöllinen lopputyö (ks. Sosnet erikoistumiskoulutus 2018). Tässä lopputyössä kartoitetaan millaisia sosiaalityön tulevaisuuksia vuosien 2005 – 2018 Janus-lehtien pääkirjoitusten perusteella hahmottuu. Lopputyön teko ajoittui Suomessa meneillään olleen sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisreformin, niin sanotun Sote-uudistuksen valmisteluvaiheeseen yhdessä samaan aikaan valmistellut maakuntauudistuksen kanssa (ks. Maakunta- ja sote-uudistus 2018). Julkinen keskustelu sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamisreformista keskittyy pitkälti terveyspalveluiden järjestämiseen, mikä aiheuttaa epätietoisuutta sosiaalityön tulevaisuuden asemasta uudistuvissa Sote-palveluissa (Nykänen, Anna-Stina 2019) Uudistuksessa sosiaalityö suunniteltiin siirrettäväksi kuntien vastuulta perustettavien maakuntien järjestämisvastuun alaisuuteen maakunnallisiin liikelaitoksiin, sosiaali-ohjauksen jäädessä joko yksityisten tai maakuntien perustamien ns. sote-keskusten alaisuuteen (ks. Maakunta- ja sote-uudistus 2018a).

Lopputyön aihe on itseäni kiinnostanut erityisesti Sote-uudistuksen tuomien mahdollisuuksien kannalta. Kuten Aulikki Kananojakin (2016, 2.) tuo esiin sosiaalityön kannalta keskeistä on, kuinka hyödynnetään mahdollisen Sote-uudistuksen luomat mahdollisuudet ja toisaalta omalta osaltaan ehkäistään kaavailtujen riskien toteutumista. Vaikka Sote-uudistus ei suunnitellussa muodossa toteutunutkaan, voidaan kuitenkin olettaa, että jonkinlainen uudistus tulee tapahtumaan sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta tulevina vuosina. Tämä voidaan nähdä mahdollisuutena määrittää ja tuoda esiin sosiaalityötä professiona ja yhteiskunnallisena muutostyönä luotaessa uusiutuvien sosiaalipalveluiden käytäntöjä. Mutta ennen käytäntöjen ja strategioiden luomista lopputyöllä halutaan kartoittaa, mitä sosiaalityö odottaa ja haluaa tulevaisuudeltaan.

1.1 Tutkimuksen rakenne, tavoite ja tutkimuskysymykset

Kuviossa 1 (Lopputyön rakenne, 6) on kuvattu lopputyön rakenne. Lopputyön aluksi kuvataan lyhyesti sosiaalisen ja sosiaalityön nykyistä toimintaympäristöä. Sen jälkeen kuvataan aineisto ja menetelmät, eli kuinka diskurssianalyysiä (ks. Jokinen, Arja ja Juhila, Kirsi 2016, 267 - 268.) ja sisällönanalyysiä on lopputyössä sovellettu (Kyngäs, Helvi ja Vanhanen, Liisa 1999; Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2009) vuosien 2005 - 2018 Janus-lehtien pääkirjoitusten (N 56) analysoinnissa osana sosiaalityön tulevaisuuksien kartoittamisessa. Aineiston analyysin jälkeen esitetään tulokset ja yhteenveto.

KUVIO 1. Lopputyön rakenne

Tutkimuksen luonne on Sirkka Hirsjärveä ym. (2009, 138 - 139) mukailleen pääasiallisesti kartoittava, jonka mukaisesti lopputyössä pyritään uusien näkökulmien ja keskeisten teemojen etsimiseen, tässä tapauksessa sosiaalityön tulevaisuuksien kartoittamiseen.

Lopputyön tavoitteena on tarkastella millaisia sosiaalityön toivottuja ja ei-toivottuja tulevaisuuksia esiintyy. Lopputyön laajuuden ja tutkimusaiheen kontekstuaalisuuden huomioiden näkökanta on rajattu Suomeen.

Tutkimuskysymys on:

- Millaisia ovat sosiaalityön toivottavat ja ei-toivottavat tulevaisuudet Suomessa?

1.2 Sosiaalinen ja sosiaalityön nykyinen toimintaympäristö

Lopputyön laajuus huomioiden sosiaalityön historian ja yhteiskunnallisen kehityksen kuvaus on hyvin suppea. Samoin nykytilan kuvaus on rajallinen keskittyen tutkimuskysymysten kannalta keskeisimpiin tekijöihin.

Anneli Pohjola (2016, 2) kirjoittaa sosiaalisen toiminta-alan kaventumisesta. Sosiaalisen kaventumisella Pohjola tarkoittaa sosiaalisen katoamisen määrittäessä hyvinvointia. Siinä missä 1970-luvulla muun muassa työpolitiikka, asuntopolitiikka ja koulutuspolitiikka nähtiin sisältyvän sosiaalipolitiikkaan, voidaan nykyisin medikalisoitumisen katsoa vallanneen yhteiskunnallisia toiminta-alueita, kuten myös sosiaalisuus lapsuudessa on vahvemmin muuttunut pedagogian suuntaan. Yhteiskunnallisten toimintojen juridisoituminen on myös kaventanut sosiaalista. (Mt. 2016, 2.)

Jari Heinonen (2014, 44 ref. Uljas 2005, 2012) kirjoittaa Suomesta muotoutuneen pohjoismainen, universaali hyvinvointivaltio 1960 -luvulla. Hyvinvointivaltio on kuitenkin joutunut 1990-luvulta lähtien haastetuksi hyvinvointivaltion ulkoisten ehtojen muuttuessa. Kahden syvän talouslaman ja niiden myötä uusliberalistisen yhteiskuntapolitiikan vakiintuminen Suomeen ovat muuttaneet Suomen perinteistä hyvinvointimallia. Hyvinvointivaltion katsotaan rakentuneen taloudellisen kasvun varaan, jota on 1990- luvun laman jälkeen sopeutettu niukentuneisiin resursseihin uuden julkisjohtamisen (New Public Management) ideologian mukaisesti. Uusi julkisjohtaminen on etäännyttänyt järjestelmää valtiokeskeisyydestä ja universaalisuudesta tuoden tilalle

kilpailuvaltioajattelun, missä talouskasvun avulla on pyritty vahvistamaan yritysten kilpailukykyä ja markkinayhteiskuntaa. (Julkunen, Raija 2011, 101- 104.) Markkinoistuminen näkyy Aulikki Kananojan (2011, 192) mukaan myös sosiaalipalveluissa, missä yksityissektori pyrkii myymään helposti tuotteistettavia palveluja yhteisvastuun kustannuksella. Myös Sakari Möttönen ja Pekka Kettunen (2014, 121) näkevät, että kuntien sosiaalipalveluja on enenevässä määrin siirretty yrityksille ja kolmannelle sektorille. He (Mt. 2014, 121) katsovat osana kansainvälisiä suuntauksia (mikä voitaneen nähdä uusliberalistisena ajatteluna) yhteiskuntaa pidettävän nykyisin palveluyhteiskuntana, missä korostetaan yksilön vapautta ja erilaisten toimijoiden mahdollisuutta tuottaa palveluja, jolloin hyvinvointipalveluistakin on tullut elinkeinotoimintaa.

Pohjola (2016, 1) katsoo, että elämme ideologisessa murroksessa, jossa kaikki nähdään muuttuvana niin, että maailma todellistuu tässä hetkessä ilman että historialla taikka jatkumoilla olisi merkitystä tulevaisuuden ymmärtämisessä. Perinteiset rakenteet nähdään jäykkinä ja muutosta estävinä, joiden sijaan tulevaisuuden rakenteiden oletetaan olevan notkeita ja joustavia verkostoja, jotka muovautuvan koko ajan uudelleen. Tällaisessa ajattelussa myös aikaisemmat yhteiskuntakäsitykset, yhteiset poliittiset konsensukset, sosiaaliset sopimukset sekä ideologiset arvositoumukset eivät ole sitovia, vaan ilmiöitä määritellään uudelleen. (Pohjola 2016, 1.)

Sosiaalityön tulevaisuuden vision kirkastamisessa Kananoja (2016, 2 - 3) näkee yhtenä keskeisenä alueena sosiaalityön kyvyn tutkia, arvioida ja uudistaa oma työtään. Sosiaalityön visioinnissa on vahvasti mukana myös kysymys siitä, halutaanko sosiaalityön keskittyä sinne, missä sosiaaliset haasteet kasautuvat ja kärjistyvät vaiko ulottaa toimintansa kaikkeen sosiaaliseen (Kananoja 2016, 2 - 3).

Timo Hämäläinen (2008, 302) on jo kymmenen vuotta sitten kirjoittanut yhteiskunnallisen murroksen vaativan tulevan yhteiskuntamallin visiointia. Hämäläinen (2008, 325) on jo tuolloin nähnyt suomalaisen hallintamallin uudistamisessa seuraavana askeleena laaja-alaisten visiointi- ja strategiaprosessien toteuttamisen yhteiskunnan eri sektoreiden ja tasojen välisen yhteistyön ja koordinaation parantemiseksi, mikä voitaneen nähdä tässä ajassa tarkoittavan sosiaali- ja terveystuudistuksen (sote-uudistus) tulevaisuuden konkreettisia käytäntöjä. Nyt ollaan Hämäläisen kuvaaman seuraavan askeleen, eli toteuttamisen kynnyksellä ja tässä myös sosiaalityön täytyy ottaa aktiivinen rooli. Muutoksen keskellä tai sen juurella myös sosiaalityössä on hyvä visioida tulevaa ja toisaalta jäsentää millaisena tulevaisuus haluttaisiin nähdä, jotta voitaisiin tehdä toimenpiteitä ja vaikuttamistoimia halutun suunnan ja päämäärän saavuttamiseksi.

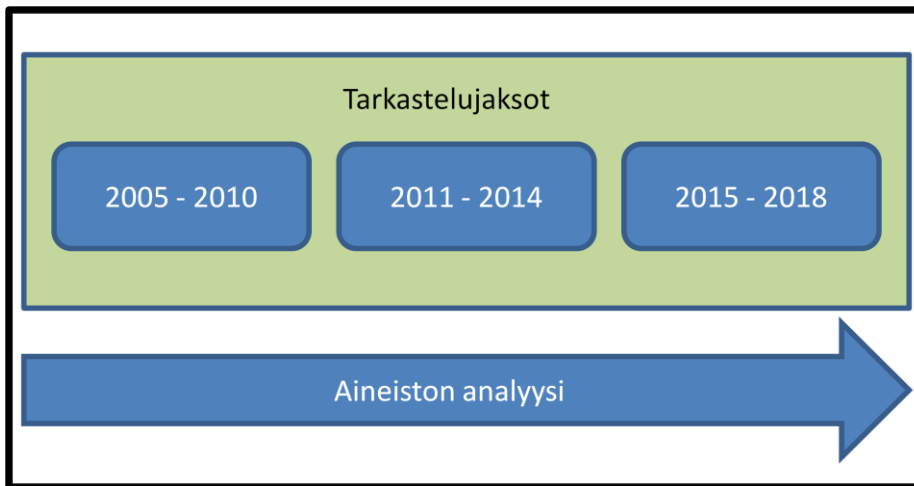
2. AINEISTO JA MENETELMÄT

Lopputyön tutkimusmenetelmänä on diskurssianalyysi ja analyysimenetelmänä sisällönanalyysi. Lopputyössä diskurssianalyysin keinoin lähestytään aineistoa ja hahmotellaan sosiaalityön toivottavia ja ei-toivottavia tulevaisuuksia. Itse aineiston analysointi tapahtuu sisällönanalyysia soveltaen.

2.1 Aineisto

Lopputyön aineistona ovat Janus-lehtien pääkirjoitukset vuosilta 2005 - 2018, yhteensä 56 pääkirjoitusta. Aloituvuoteen 2005 on päädytty, koska tuolloin voitaneen katsoa alkaneen vielä vuonna 2019 valmisteilla olleen kunta- ja palvelurakennemuutoksen valmistelun, joita on vuosien saatossa nimitetty niin Paras 1- ja Paras 2 -hankkeiksi kuin nyt sosiaali- ja terveystalveluiden uudistukseksi niin sanotuksi Sote-uudistukseksi. *Kunta- ja palvelurakennemuutostusta johtava ryhmä* esitti 2005 kolme alustavaa mallia keskustelun pohjaksi: peruskuntamalli, piirimalli ja aluekuntamalli (ks. Kunta- ja palvelurakennemuutostus -hankkeen lakityöryhmä, 2005), joihin osaltaan voitaneen katsoa nykyisenkin Juha Sipilän hallituksen (2015-) sosiaali- ja terveystalveluudistuksen pohjautuvan. Toki palvelurakenteita on pyritty uudistamaan ja osin uudistettukin jokaisella hallituskaudella, mutta tämän lopputyön tarkastelu on rajattu nykyisen sosiaali- ja terveystalvelujen uudistuksen (Sote-uudistus) ja sitä edeltäneiden Paras-hankkeiden (Paras 1 ja Paras 2) aikajaksolle.

Aineistoa (pääkirjoitukset N=56) analysoidaan kolmen aikakauden mukaisesti (Kuvio 2, 10). Ensimmäinen tarkastelujakso ajoittuu Paras 1- ja Paras 2 -hankkeiden aikajaksolle 2005-2010. (Vanhasen ensimmäinen hallitus 2003 - 2007 ja Vanhasen toinen/ Kiviniemen hallitus 2007 - 06/2011) Vuonna 2011 aloitettu kuntauudistus ja vuosina 2013-2014 (Katainen/Stubbs hallitus 06/2011 - 05/2015) esitetyt sote-uudistukset määrittävät toisen tarkastelujakson ajankohdan (vuodet 2011-2014). Kolmas tarkastelujakso (vuodet 2015 - 2018) puolestaan ajoittuu ajalle viimeisimmän sosiaali- ja terveystalvelu-uudistuksen (Sipilän hallitus 5/2015 - 3/2019), uudistuksen joka kaatui maaliskuussa 2019, jolloin myös Sipilän hallitus erosi (ks. Helsingin Sanomat 2019). Aikajaottelu perustuu Kunnallissäätiön teokseen *SOTE- ja kuntarakenteen pitkä kujanjuoksu*. (Valli-Lintu, Auli 2017.)

KUVIO 2. Tarkastelujaksot

Tarkastelutapaa puoltaa myös se, että sosiaalityön voidaan katsoa olevan Suomessa hyvin järjestelmäkeskeistä, missä poliittishallinnollisilla päätöksillä ohjataan palvelurakennetta, jolloin on luontevaa jaksottaa sosiaalityön tulevaisuuksia valtakunnallisten palvelurakenteiden murroskohdissa, eli eri hallitusten ajankohdan mukaisesti. Vaikka ajanjaksot ja valitun aineiston ryhmittely on toteutettu eri hallitusten palvelurakennemuutosten mukaisesti, itse uudistuksia taikka niiden sisältöjä ei tässä lopputyössä tarkastella, vaan ne toimivat ainoastaan tutkimuksen ajallisena jaksottamisena.

2.2 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysissä ollaan kiinnostuneita yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentumisesta, eli kulttuurisista merkityksistä. Kulttuuriset merkitykset eivät diskurssianalyysissä ole abstrakteja, vaan sidoksissa ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Merkitykset rakentuvat, muuttuvat ja pysyvät yllä vain ihmisten keskinäisessä toiminnassa kuten puheessa ja kirjoituksissa. Tutkimuksen kenttänä diskurssianalyysi ei ole yhtenäinen, vaan sille on ominaista erilaiset tutkimukselliset ratkaisut ja orientaatiot. (Jokinen ja Juhila 2016, 267-268.) Seuraavaksi hahmotan kuinka lopputyössä on toteutettu diskurssianalyysiä soveltaen Jokinen ja Juhilan (2016, 268) neljää ulottuvuusparia: Tilanteisuus - Kulttuurinen jatkumo, Merkitykset - Merkitysten tuottamisen tavat, Retorisuus - Responsiivisuus ja Kriittisyys – Analyyttisyys (ks. Taulukko 1).

”**Tilanteisuus ja Kulttuurinen jatkumo**” yhteydessä Jokinen ja Juhila (2016, 269) kirjoittavat diskurssianalyysissä olevan ominaista merkitysten rakentuminen käyttöyhteydessään. Käyttöyhteyteen sidoksissa oleminen tarkoittaa merkitysten tarkastelua merkitysten tuottamisen paikallisiin prosesseihin, kuten tekstuaalisiin prosesseihin tai kasvokkaiseen vuorovaikutukseen. Merkityksellistäminen on sidoksissa kuhunkin aikakauteen, kuten sen kulttuuriin, tapoihin ja kielellisiin käytäntöihin. Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa mikään tutkimukseen valittu tilanne ei ala tyhjästä ja toisaalta ei ole myöskään päätepiste millekään, joten tutkimusta tehdessään tutkijan on mietittävä kuinka hän ottaa tutkimuksessaan huomioon tilanteisuuden ja kulttuurisuuden jatkumon samanaikaisen läsnäolon. (Jokinen ja Juhila 2016, 269)

Lopputyössä akselissa ”Tilanteisuus (- X - - -) Kulttuurinen jatkumo” painottuu tulkinta sanaparin keskivälin ja vasemman reunan puoliväliin (ks. Taulukko 1, 13). Sanaparin keskivälissä Jokinen ja Juhila (2016, 269 - 280) kuvaavat *tutkimuskohteena olevan kulttuurin muotoutuminen* ja vasemmassa laidassa *Kulttuurin analyttinen sulkeistaminen* (Tilanteisuus). Aineiston analyysi edellyttää aihealueen (sosiaalityön) tuntemusta, jota avataan ennen analyysiä sosiaalityön nykykuvauksena, joskin hyvin pintapuolisesti. Lopputyön analyysissä keskitytään aineiston aineistolähtöiseen analyysiin (tilanteisuus) ja se pyritään liittämään muihin aineiston ulkopuolisiin kokonaisuuksiin vain kevyesti tuoden esiin mikä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen vaihe ja hallitus on missäkin vaiheessa analyysiä ollut vallassa (kulttuurinen jatkumo).

Diskurssianalyttistä tutkimusta voidaan lähestyä **merkitysten ja merkitysten tuottamistapojen analysoimisella**, yksinkertaistettuna mitä ja miten -kysymysten kautta. Tutkimuksen kysymysten ollessa mitä-muotoisia korostetaan diskurssianalyttisessä tutkimuksessa yleensä merkityksiä, millaisia merkityksiä ihmiset puheissaan ja kirjoituksissaan tuottavat. **Mitä-kysymysten** kohdalla ollaan kiinnostuneita erityisesti sisällöistä. **Miten-kysymysten** kohdalla painottuu yleisemmin merkitysten tuottamisen tapoja, eli millaisia kielellisiä keinoja käyttämällä ihmiset tuottavat merkityksiä. Jokinen ja Juhila huomauttavatkin, että useimmissa tutkimuksissa kysytään sekä mitä-että miten-kysymyksiä, joten kielellisissä käytännöissä merkitykset ja niiden tuottamisen tavat ovat aina toisiinsa kietoutuneita. Tutkimuksessa on kyse siitä, mitkä näistä käytännöistä analysoidaan ensin. (Jokinen, Arja ja Juhila Kirsi 1999, 66.) *Merkitykset ja Merkitysten tuottamisen tavat* - akselilla lopputyön painotus ja sosiaalityön tulevaisuuksien hahmottelu voidaan katsoa kääntyvän Merkitykset akselia lähemmäksi, koska lopputyön analyysin painopisteenä ovat juuri merkitykset mitkä on tässä lopputyössä tulkittu tarkoittavan sosiaalityön tulevaisuuksia. Lopputyön kannalta merkitysten tuottamisen tavat (miten-kysymykset) ovat myös läsnä, kun niiden tulkitaan tarkoittavan keinoja taikka perusteluja sosiaalityön tulevaisuuksille.

Yksinkertaistettuna merkitysten tuottamisen tapoja voidaan tutkia kiinnittämällä huomiota siihen, miten tiettyä versiota sosiaalisesta todellisuudesta ajetaan (retorisuuteen) tai vaihtoehtoisesti painottamalla enemmän siihen, kuinka toimijat yhteisissä keskusteluissa rakentavat sosiaalisen todellisuuden versioita (responsiivisuus). (Jokinen, Arja ja Juhila Kirsi 1999, 70.) Lopputyön sosiaalisen todellisuuden rakentumista lähestyttäessä voidaan nähdä sekä retorisia että responsiivisia piirteitä. **Retorisuus** näkyy, siinä, miten sosiaalisia todellisuuksia eli tulevaisuuksia viedään eteenpäin (uhkakuvina vai mahdollisuuksina /toivottavat ja ei-toivottavat tulevaisuudet) tai toisin sanoen, mitä toimia sosiaalityön tulevaisuus edellyttää toteutuakseen. **Responsiivisuus** lopputyön aineiston diskurssianalyttisessä tutkimuksessa näkyy lähinnä siinä, millaisia sosiaalisia todellisuuksia, eli sosiaalityön eri tulevaisuuksia aineistosta on esiin nostettavissa. Tarkastelun kohteena ei ole niinkään se miten sosiaalityön tulevaisuuksia rakennetaan, vaan mitä nämä tulevaisuudet voisivat olla. Pääpaino aineiston analyysissä on, millaisia eri tulevaisuuksia nähdään sosiaalityöllä olevan, ei jonkin tietyn sosiaalisen todellisuuden version ajamista.

Diskurssianalyysi nähdään Jokista ja Juhilaa (2016, 300) lainaten yhtenä puheenvuorona muiden puheenvuorojen ketjussa. Toisin sanoen diskurssianalyysillä ei pyritä päättämään jotakin keskustelua tarjoamalla kaiken kattavia todellisuuden selityksiä, vaan tarkoituksena on synnyttää uusia keskusteluja (mt. 2016, 300). Lopputyössä tämä tarkoittaa, että sosiaalityön tulevaisuuksia kartoitetaan aineiston pohjalta tiedostaen, että ne tarjoavat vain yhden ja ajassa muuttuvan näkökulman. Jokinen ja Juhila (2016, 301) kuvaavat **kriittistä diskurssianalyysin** sisältävän oletuksen joidenkin asioiden alistussuhteiden olemassaolosta, missä tarkastellaan niitä kielellisiä käytänteitä, joilla näitä alisteisia suhteita ylläpidetään ja oikeutetaan. Esimerkkinä kriittisestä diskurssianalyysistä voidaan nostaa esiin feministisiä tutkimuksia, joissa oletuksena voi olla esimerkiksi naisten alisteinen asema ja tämän alistusmekanismin näkyväksi tekeminen. **Analyyttinen diskurssianalyysi** erottaa kriittisestä sen pyrkimys tiukkaan aineistolähtöisyyteen, jolloin ei kriittisen analyysin tavoin tehdä etukäteen oletuksia joidenkin alistussuhteiden olemassaolosta, vaan ne tuodaan esiin aineistosta jos ovat tuotavissa. Lisäksi kriittisen analyysin ja analyttisen analyysin erona voidaan tuoda esiin ensin mainitun pyrkimys tuottaa väittelevä (poleeminen) puheenvuoro vallitsevasta sosiaalisesta todellisuudesta, kun jälkimmäisessä tavoitteena on sosiaalisen todellisuuden yksityiskohtainen erittely. (mt. 2016, 301 - 302.) Lopputyön analyysin luonteen voidaan nähdä olevan vahvan analyttinen, koska analyysissä nojataan aineistoon, sitä induktiivisesti analysoiden. Aineistoa lähestyttäessä ei myöskään tehdä oletuksia asioiden alisteisista suhteista, joten senkin vuoksi lopputyötä voidaan pitää diskurssianalyysiä mukailevana. Kuitenkin pienen vivahduksen kriittistä diskurssianalyysiä voidaan

katsoa analyysiin sisältyvän siinä kuinka sosiaalityötä ja sen tarvetta uudistua tutkimuksen lähtökohdissa (johdanto) kuvataan.

TAULUKKO 1. Diskurssianalyysin ulottuvuusparit lopputyössä

Tilanteisuus (- X - - -) Kulttuurinen jatkumo
Merkitykset (- X - - -) Merkitysten tuottamisen tavat
Retorisuus (- - X - -) Responsiivisuus
Kriittisyys (- - - X -) Analyyttisyys

2.3 Sisällönanalyysi

Lopputyön aineiston analyysi on toteutettu soveltaen sisällön analyysin menetelmää (ks. Tuomi 2011 ja Kyngäs 1999). Sisällönanalyysissä tutkittavaa ilmiötä kuvaillaan tiivistetysti ja analysoitavia dokumentteja pyritään kuvaamaan sanallisesti (Kyngäs 1999, 3; Tuomi ja Sarajärvi 2011, 106). Lopputyössä pääkirjoitusten (N=56) analysoinnissa on lähdetty liikkeelle Kyngäksen esittämän sisällönanalyysin mukaisesti. Kuten Kyngäs kirjoittaa, on tutkijan ennen analyysin ryhtymistä päätettävä analysoiko hän ainoastaan sen mikä on selvästi ilmaistu dokumenteissa, vai myös piilossa olevia viestejä. (Kyngäs 1999, 3 - 11.) Lopputyössä on analysoitu artikkeleissa vain selvästi ilmaistuja asioita, ei piiloviestejä. Seuraavaksi on valittu analysointiyksikkö, kuten lause, sana tai ajatuskokonaisuus (Kyngäs1999, 5). Analysointiyksikkönä tutkielmassa on käytetty virkkeitä, joista on kategorisoinnin myötä edetty lauseisiin ja sanoihin. Seuraavaksi analyysin etenemistä ohjaa Kyngäsen (1995, 5) mukaan se, että lähestytäänkö aineistoa induktiivisesti vai deduktiivisesti. Lopputyössä aineistoa on lähestytty pääsääntöisesti induktiivisesti, eli aineistosta käsin.

Ensimmäiseksi aineisto (pääkirjoitukset N 56) luettiin läpi ja alleviivattiin kohdat, joissa oli pohdintaa sosiaalityön tulevaisuudesta. Alleviivatut kohdat vietiin excel-tauluktoon, missä ne ensin ryhmiteltiin mahdollisten-, todennäköisten-, toivottavien- ja ei-toivottavien sosiaalityön tulevaisuuksien mukaan neljään laatikkoon (ks. Taulukko 2, 14).

TAULUKKO 2. Havainnetaulukko 1

Mahdolliset tulevaisuudet	Todennäköiset tulevaisuudet	Toivottavat tulevaisuudet	Epätoivottavat tulevaisuudet
*xxx	*xxx	*xxx	*xxx
*xxx	*xxx	*xxx	*xxx
*ym.	*ym.	*ym.	*ym.

Seuraavassa vaiheessa jokaisesta neljästä sosiaalityön tulevaisuusnäkymästä muodostettiin omat taulukot. Tässä vaiheessa, kun tekstiä ryhmiteltiin, muodostuivat seuraavat alakategoriat sosiaalityön tulevaisuuksien alle: "yhteiskunnallinen muutos", "sosiaalityön asema", "sosiaalityön orientaatio ja osa-alueet", "sosiaalityön tutkimus ja opetus" ja "asiakastyö". Neljään eri tulevaisuuskategoriiaan tuli päällekkäistä tietoa, joten selkeämmän ja luettavamman esityksen vuoksi kategorioita yhdistettiin. Muodostettiin kaksi tulevaisuusnäkymää (kategoriaa) *toivottavat* ja *ei-toivottavat*, joihin mahdolliset ja todennäköiset tulevaisuudet yhdistettiin. Seuraavaksi kummastakin tulevaisuusnäkymästä (toivottavat ja ei-toivottavat) muodostettiin kolme eri ajallista jaksoa eri sote-uudistusten ja vallalla olleiden hallitusten mukaisesti seuraavasti: ensimmäisen ajanjakson käsitti vuodet 2005-2010, toinen vuodet 2011-2014 ja kolmas vuodet 2015-2018.

TAULUKKO 3. Havainnetaulukko 2

	SOSIAALITYÖN TULEVAISUUDET				
	Yhteiskunta	Sosiaalityön asema.	Sosiaalityön orientaatio	Sosiaalityön professio ja tutkimus	Sosiaalityön asiakastyö
2005- 2010	Uusi yhteis... *1.edellyttää *2.edellyttää *jne.	Kyky uudistua... *1.edellyttää *2.edellyttää *jne.	Sosiaalityön koko... *1.edellyttää *2.edellyttää *jne.	Uudenlaista... *1.edellyttää *2.edellyttää *jne.	Asiakkaan... *1.edellyttää *2.edellyttää *jne.
2011- 2014	*Hyvinvointi.....	*Sosiaalityö...	Sosiaalisesti...	Alan ammatil...	Eettisesti...
2015- 2018	*Kestävä ja...	Meneillään...	Ekososiaalista...	Asiantuntijuus...	Ihmisten...

Seuraavaksi diskurssianalyysin merkitysten ja merkitysten tuottamistapojen analysointia mukailen (ks. Jokinen, Arja ja Juhila Kirsi 1999, 66.) kunkin alakategorian keskeinen sisältö tiivistettiin tummennettuna yhteen virkkeeseen vastaamaan mitä-kysymystä, (eli mitä sosiaalityön tulevaisuuksia nostetaan esiin) ja niiden alla ei-tummennetut kohdat vastaavat miten-kysymyksiin . Miten-kysymysten (ks. mt. 1999, 66.) tavoin puolestaan muut kunkin alakategorian sisään ryhmitellyt tiivistetyt lauseet tai sanat määrittävät miten virkkeen sisällön, eli sosiaalityön tulevaisuuksien toteutumisen edellytyksiä. (ks. Taulukko 3, 14)

3. AINEISTON ANALYYSI JA YHTEENVETO

Tuloksissa tulee esiin monia käsitteitä, työmuotoja ja näkökulmia, joita ei kuitenkaan lopputyön laajuus huomioiden tarkemmin avata. Lopputyön tarkoituksena on tuoda esiin eri näkökantoja sosiaalityön toivottavista ja ei-toivottavista tulevaisuuksista ja kartoittaa muutamia näkökohtia niiden toteuttamiseksi, mutta lopputyön luonteen vuoksi tarkoituksena ei ole niitä tarkemmin analysoida.

3.1 Sosiaalityön tulevaisuudet

3.1.1 Ensimmäinen tarkastelujakso

Ensimmäinen tarkastelujakso sisältää vuoden 2005 - 2010 Janus-lehden pääkirjoitukset (ks. Taulukko 4, 18). Pääkirjoitusten perusteella ajankohtaista tällä aikajaksolla oli ansiontyön korkea arvostus ja sen näkeminen toimeentulon lisäksi myös laajemmin hyvinvoinnin perustana. Toisaalta haasteena katsottiin työssäkäyvien köyhyys ja työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Myös sosiaalipolitiikan aseman koettiin heikentyneen ja yhdyskuntatyön nimikkeenä lähestulkoon kadonneen. Tuolloin Suomea johti Esko Ahon 1. ja 2. hallitus. (Janus 2005-2010.)

Ensimmäisellä tarkastelujaksolla sosiaalityön toivottavana tulevaisuutena nähtiin **uuden yhteiskunnallisen järjestyksen** syntyminen, mikä nojaisi **kestävään hyvinvointiin**. Kestävän hyvinvoinnin katsottiin edellyttävän yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, sekä laajaa yhteistyötä eri tieteenalojen, hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan kesken. Uuden yhteiskunnallisen järjestyksen ja kestävän kehityksen toivottiin pohjautuvan Pohjoismaiseen hyvinvointimalliin. Pohjoismainen hyvinvointimalli puolestaan koettiin ei-toivotussa sosiaalityön tulevaisuudessa uhattuna ja muuttumisena kohti markkinaperusteista hyvinvointimallia ja sosiaalisen liudentumista terveyteen ja talouteen. Yleisemminkin uhkana nähtiin **yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja huono-osaisuuden lisääntyminen** sekä oltiin huolissaan perusturvan tasosta ja riittävydestä. (Janus 2005-2010.)

Sosiaalityön aseman kannalta toivottavana tulevaisuutena katsottiin sosiaalityössä keskeisenä sen **kyky uudistua ja osallistua tulevaisuuden ongelmaratkaisuun**. Uudistumiskyvyn ja ongelmaratkaisuun osallistuminen koettiin edellyttävän katsontakannan laajentamista sosiaalityön sisältä sen ulkopuolelle, koska erityisesti taloudellisesti niukkoina aikoina sosiaalityön asiantuntijuudella nähtiin olevan kysyntää laajemminkin. Vastatakseen kysyntään katsottiin sosiaalityön pohjaavan asemansa vahvaan profession ja kyttävän osallistua poliittishallinnollisiin

toimenpiteisiin ja esitettävä uskottavia ratkaisuja. Toisaalta sosiaalityön asemaa katsottiin horjuttavan huoli sosiaalitieteen asemasta talousorientuneessa tiedontuotannossa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Pohjimmiltaan oltiin huolissaan, siitä **kenellä on valta sosiaalisen määrittelystä**. (Janus 2005-2010.)

Sosiaalityön orientaation kannalta keskeisenä sosiaalityön tulevaisuudessa nähtiin **sosiaalityön kokonaisvaltainen lähestymistapa**. Kokonaisvaltaista lähestymistapaa katsottiin edistävän sosiaalityön näkemistä soveltavana yhteiskuntatieteenä, mihin sisältyy sosiaalityön globaali, yhteiskunnallinen ja rakenteellinen näkemys ja yhteisösosiaalityöllinen työote. Sosiaalityön koettiin tässä yhteydessä edellyttävän laaja-alaista moniammatillista yhteistyötä. Ongelmana orientaation toteutumisessa tuotiin esiin **yhteisöllisen näkökulman jäämisen vahvempien ja vakiintuneempien** (mikä tarkoittanee esimerkiksi psykososiaalista sosiaalityötä) **työmuotojen varjoon**. Yleensäkin julkisen sosiaalipolitiikan roolin kaventuminen sekä pitkäkestoisesta ja suunnitelmallisesta työotteesta siirtyminen lyhytkestoiseen ja tempoilevaan työn kehittämiseen nähtiin ei-toivottavana sosiaalityön tulevaisuutena. (Janus 2005-2010.)

Tutkimuksen ja koulutuksen näkökulmasta tulevaisuuden sosiaalityöltä odotettiin **uudenlaista tiedonmuodostamista ja tutkimusta**, minkä nähtiin edellyttävän sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan välistä uudenlaista yhteistyösuhdetta ja yleensäkin moniammatillista ja monitieteellistä yhteistyötä. Yhteiskunnallisesti vaikuttava tutkimus, kuten laadullinen vertailututkimus ja soveltava tutkimus yhdessä tutkimuksen kansainvälistymisen kanssa koettiin edistävän uudenlaisen tiedonmuodostuksen ja tutkimuksen syntymistä. Uudenlaisen tiedonmuodostuksen ja tutkimuksen syntymisen uhkana puolestaan tuotiin esiin **opetuksen ja tutkimuksen jämähtäminen** uudistuneen rahoitusjärjestelmän vuoksi, minkä myötä tutkimukselle koettiin jäävän aikaisempaa vähemmän aikaa, minkä katsottiin johtavan laitosten toiminnan ja tutkimuksen kapea-alaisuuteen ja edelleen opetuksen kapea-alaisuuteen. Lisäksi huolta lisäsi uhkakuva sosiaalitutkimuksen liudentumisesta osaksi hyvinvointitutkimusta. (Janus 2005-2010.)

Sosiaalityön asiakkaan ja asiakastyön näkökulmasta keskeisin tulevaisuuden sosiaalityön visiona oli aineistosta tuotavissa esiin **asiakkaan oman elämän vaikutusmahdollisuuksien lisääminen**, mitä katsotaan edistävän moniammatillinen viranomais- ja palvelukäytäntöjen kehittäminen, hiljaisen tiedon näkyväksi tekeminen sekä yksilöidympien ratkaisuja hakeminen asiakkaan tilanteisiin. Asiakkaan vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä katsottiin haastavan erityisesti **New Public Management** (ks. Lepinleimu, Henna 2014) **tehokkuuden ja tuloksellisuuden** vaateineen sekä niiden tuoma **kontrolli ja valvonta**. NPM -ajattelu ja palvelujen niukkuus sekä tarpeiden ja resurssien välinen kohtaamattomuus katsottiin tekevän sosiaalityöstä eettisesti haastavaa.

Yhteiskunnan rakenteista johtuvat yksilön autonomian ja osallisuuden heikentyminen nähtiin ei-toivottavana sosiaalityön tulevaisuutena.

TAULUKKO 4. Sosiaalityön tulevaisuudet 2005 – 2010

<p>Toivot- tavat 2005- 2010</p>	<p>Uusi yhteiskunnallinen järjestys, kestävä hyvinvointi. *Oikeudenmukaisuus. *Laajaa yhteistyötä eri tieteenalojen, hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan kesken. *Kiinnittynyt Pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin.</p>	<p>Kyky uudistua ja osallistua tulevaisuuden ongelma- ratkaisuun. *Sisäisestä keskustelusta ulkokohtaiseen. *Sosiaalityön asiantuntijuus *Vahva professio. *Uskottavia ratkaisuja kriiseihin. *Poliittishallinnollisiin ratkaisuihin osallistuminen.</p>	<p>Sosiaalityön kokonaisvaltainen lähestymistapa. *Yhteiskunnallinen ja rakenteellinen näkemys. *Yhteisösosiaalityö. *Soveltavaa yhteiskuntatiedettä. *Sosiaalisen kysymykset globaaleja. *Laaja-alaista yhteistyötä. *Moniammatillista.</p>	<p>Uudenlaista tiedonmuodos- tamista ja tutkimusta *Sosiaalipol. ja sost. välille uudenlaista yhteistyötä. *Moniammatillinen yhteistyö. *Laadullisia vertailututkimuksia. *Sovellettavaa tutkimusta. *Yhtkun. vaikuttava tutkimus. *Monitieteisyys. *Kansainvälistyminen. *Itämeren alue. *Pohjoismainen aikausilehti.</p>	<p>Asiakkaan oman elämän vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. *Viranomais- ja palvelukäytäntöjen kehittäminen. *Hiljaisen tiedon näkyväksi tekemistä. *Moniammatillisuus. *Yksilöidympiä ratkaisuja.</p>
<p>Ei- toivot- tavat 2005- 2010</p>	<p>Yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja huonosaisuus. *Pohjoismainen malli uhattuna. *Sosiaalisen liudentuminen terveyteen ja talouteen. *Perusturvan taso ja riittävyys? *Kohti markkinaperusteista hyvinvointimallia. *Ilmastosta sosiaalinen ja poliittinen kysymys.</p>	<p>Kuka määrittää sosiaalisen? *Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen rooli ja merkitys sote- muutoksissa? *Sosiaalitieteen asema talousorientoituneessa tiedontuotannossa?</p>	<p>Yhteisöllisen näkökulman jääminen vahvempien ja vakiintuneempien varjoon. *Julkisen sosiaalipolitiikan roolin kaventuminen. *Pitkäkestoisesta ja suunnitelmallisesta -> lyhytkestoiseen ja tempoi- lemaan työn kehittämiseen.</p>	<p>Opetuksen ja tutkimuksen jämähtäminen. *Nykyinen rahoitusjärjestelmä vähentää aikaa tutkimukselta. *Laitosten ja tutkimuksen kapea-alaisuus -> kapea-alainen opetus. *Sosiaalitutkimuksen liudentuminen osaksi hyvinvointitutkimusta.</p>	<p>New Public Management -> tehokkuuden ja tuloksellisuuden vaade, kontrollointi ja valvonta. *Eettisesti haastavaa. *Palvelujen niukkuus, tarpeiden ja resurssien välinen kohtaamattomuus. *Yht.k rakenteista johtuva yksilön autonomian ja osallisuuden heikentyminen.</p>

3.1.2 Toinen tarkastelujakso

Toinen tarkastelujakso käsittää vuodet 2011-2014 (ks. Taulukko 5, 21), jolloin yhteiskunnallisesti ajankohtaista oli sosiaalihuoltolain uudistaminen, sosiaali- ja terveystalouden uudistus ja eläkeuudistus sekä osallistava sosiaaliturvauudistus ja toimeentulotuen Kela-siirto. Lisäksi toisella tarkastelujaksolla tehtiin sopimus Nordic Social Work Research -lehden toimittamisesta. Myös käsittemääritelmät olivat tuolloin liikkeessä. Sosiaalipolitiikka -käsitettä oltiin korvaamassa yhteiskuntapolitiikan käsitteellä ja toisaalta sosiaalipolitiikan sijaan puhuttiin hyvinvointipolitiikasta. Toisen tarkastelun ajankohtana muodostettiin Jyrki Kataisen ja Alexander Stubbin hallitukset, jotka valmistelivat kuntauudistusta (ks. Valli-Lintu, Auli 2017.) (Janus 2011 - 2014.)

Toisen tarkastelujakson toivottavana sosiaalityön tulevaisuutena nähtiin, että **yhteiskunnan hyvinvointiin tekemien satsauksien keskeisenä tehtävänä tulisi olla hyvinvoinnin edellytysten tarjoaminen mahdollisimman monille samalla vähentäen eriarvoisuutta ja huono-osaisten määrää.** Tarkemmin tarkasteltuna toisen tarkastelujakson tavoiteltavan tulevaisuuden katsottiin edellyttävän yhteiskunnan tasolla muun muassa riittävän perusturvan tasoa, kestävästä sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikasta, missä rahan sijaan tavoitellaan kohtuullisuutta. Lisäksi yhteiskunnan tasolla nähtiin sosiaali- ja terveystalouden integraatio tärkeänä ja yleisesti hyvinvoinnin pohjautumista Pohjoismaiseen hyvinvointimalliin. Toisaalta juuri Pohjoismaisen hyvinvointimallin koettiin ei-toivottavassa tulevaisuudessa olevan uhattuna perusturvan tilan ja tason horjuessa. Uhkan katsottiin syntyvän eriarvoistuvasta yhteiskunnasta, missä sosiaalisen näkökanta joutuu toimimaan taloudellisen ja poliittisen toiminnan puristuksessa. **Eriarvoistuva yhteiskunta** ja syrjäytymisen uhka nähtiin vaaraksi sisäiselle turvallisuudelle. (Janus 2011 - 2014.)

Sosiaalityön aseman kannalta toivottavana katsottiin **sosiaalityön määrittäminen osana hyvinvointipalveluja niin kansallisesti kuin eurooppalaisittain.** Määrittämisen katsottiin edellyttävän sosiaalityön profiilin kirkastamista, alan keskeisten toimijoiden yhteistyön vahvistamista ja yleisesti uusien yhteistyömuotojen löytämistä, sekä vaikuttamista uudistuvan sosiaalihuollon lainsäädännön sisältöön. Sosiaalityön profession kirkastamista kuitenkin nähtiin haittaavan tutkimusresurssien ja tutkijakoulupaikkojen vähäisyys sekä sosiaalityön alisteinen suhde terveydenhuoltoon nähden. **Sosiaalityön heikompi asema terveydenhuoltoon nähden** katsottiin näkyvän myös siinä, ettei sosiaalityölle ollut tarjolla erikoistumisaloja. (Janus 2011 - 2014.)

Sosiaalityön orientaatiota hallitsi tässä kuvauksessa **sosiaalisesti kestävä kehityksen** näkemys. Sosiaalisesti kestävä kehityksen toteutumisen katsottiin edellyttävän yhteiskuntapoliittisten ratkaisujen sosiaaliin vaikutuksiin ja kustannuksiin perehtymistä, yhteiskunnan heikko-osaisten osallistamista sekä ekososiaalisen hyvinvoinnin, ehkäisevän sosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön näkemystä. Toisenlaisessa tulevaisuusnäkymässä eettisesti kestävä hyvinvointipolitiikan toteuttaminen näyttäytyi haastavana, kun sosiaalityön tehtäväkenttään oli 2000-luvulla tullut uusia vaatimuksia ja tehtäviä kuten aktivointipolitiikkaa. (Janus 2011 - 2014.)

Alan tutkimuksen ja profession näkökulmasta toivottavaa oli **alan ammatillisen ja tieteellisen identiteetin vahvistuminen ja uusien suuntien avaaminen sosiaalityön tutkimukselle**. Sosiaalityön profession ja tutkimuksen kannalta toivottavan tulevaisuuden katsottiin edellyttävän tutkimuksen ja käytännön integraatiota, eli käytäntötutkimusta sekä soveltavaa tutkimusta ja tiedolla vaikuttamista. Tiedolla vaikuttaminen kollektiivisena toimintana puolestaan nähtiin tukevan tieteidenvälisyyttä ja tutkimustiedon yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Rajoittavana tekijänä uusille tutkimussuuntauksille katsottiin johtuvan **yliopistolain muutoksesta** ja siitä aiheutuvasta kilpailusta tutkimusrahojen suhteen, mikä osaltaan koettiin vievän aikaa tutkimukselta. Pitkäjänteinen tutkimus nähtiin uhattuna ja samalla oltiin **huolissaan kotimaisen tutkimuksen asemasta** rahoituksen suosiessa kansainvälisiä julkaisuja, mikä osaltaan heikentäisi tutkimustiedon välittymistä suomalaisille lukijoille ja päätöksentekijöille. (Janus 2011 - 2014.)

Sosiaalityön asiakastyössä tavoiteltiin **eettisesti kestävä ja asiakkaiden tarpeisiin vastaava sosiaalityötä**, minkä katsottiin edellyttävän sosiaalityön toimimista eri yhteisöjen ja asiakkaiden toiminnan mahdollistajana ja tukijana. Lisäksi aineiston pohjalta sosiaalityössä katsottiin tarvittavan erityistason sosiaalipalveluja etenkin lastensuojelussa ja yleisesti vaikuttavia sosiaalityön työmenetelmiä. Eettisesti kestävä sosiaalityötä kuitenkin katsottiin haastavan palvelujärjestelmien tehokkuusvaatimukset, missä palveluilta edellytetään nopeita tuloksia. Toisin sanoen **järjestelmän tehokkuus nähtiin asiakkaan tarpeita tärkeämpänä**, jolloin huono-osaisuuden syyt liitetään hoitoketjuihin, vaikka ne tulisi liittää yhteisöihin. Tällöin myös hiljaisen tiedon saattaminen rakenteelliseen tiedontuotantoon vaikeutuu, mitä osin myös katsottiin hankaloittavan sosiaalityöntekijöiden vähäinen tutkimuksen hyödyntäminen työssään. (Janus 2011 - 2014.)

TAULUKKO 5. Sosiaalityön tulevaisuudet 2011 - 2014

<p>Toivot- tavat 2011- 2014</p>	<p>Hyvinvoinnin edellytykset mahdollisimman monille ja vähentää huono-osaisten määrää ja eriarvoisuutta. * Riittävän perusturva. * Kestävä sosiaali- ja yhtk.pol. * Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio * Rahan tavoittelusta kohti kohtuullisuutta. * Pohjoism. hyvinvointimalli</p>	<p>Sosiaalityö osana hyvinvointipalveluja on kansallinen ja yhteinen eurooppalainen asia. * Uudistuvaan lainsäädäntöön vaikuttaminen. * Profiilin kirkastaminen ja uusien yhteistyömuotojen löytäminen. * Alan keskeisten toimijoiden yhteistyön vahvistaminen.</p>	<p>Sosiaalisesti kestävä kehitys. *Yhteiskunnan heikko-osaisten osallistaminen. * Ekososiaalinen näkemys. * Rakenteellinen sosiaalityö. * Ehkäisevä sosiaalihuolto. * Yhteiskuntapoliittisten ratkaisujen sosiaaliin vaikutuksiin ja kustannuksiin perehtyminen.</p>	<p>Ammatillisen ja tieteellisen identiteetin vahvistuminen ja tutkimuksen uusien suuntien avaamista. * Tutkimuksen ja käytännön integraatio - >käytäntötutkimusta. * Soveltavaa tutkimusta. * Tiedolla vaikuttamista. * Kollektiivinen toimintatapa tiedeyhteisössä.</p>	<p>Eettisesti kestävä ja asiakkaiden tarpeisiin vastaavaa sosiaalityötä. * Rakenteet vastaamaan arkielämän tarpeisiin. * Asiakkaat osallisina toiminnan kehittämisessä ja ratkaisujen etsimisessä. * Erityistason sosiaalipalveluja. * Vaikuttavat työmenetelmät.</p>
<p>Ei- toivot- tavat 2011- 2014</p>	<p>Eriarvoistuva yhteiskunta * Perusturvan tila ja taso? * Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin periaatteet koetuksella. * Syrjäytyminen uhka sisäiselle turvallisuudelle. * Taloudellisuuden ja poliittisuuden puristuksissa sosiaaliset näkökohdat unohtuvat.</p>	<p>Sosiaalityöntekijöiden heikompi asema terveydenhuoltoon nähden. *Sosiaalialan tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämisen asema laissa. *Vähän tutkimusresursseja ja tutkijakoulupaikkoja. * Sosiaalipolitiikasta osa yhteiskuntapolitiikkaa. * Ei erikoistumisaloja.</p>	<p>Eettisesti kestävä hyvinvointipolitiikan toteuttaminen haastava. * Sosiaalityön tehtäväkenttään on 2000-luvulla tullut uusia vaatimuksia ja tehtäviä kuten aktivointipolitiikkaa.</p>	<p>Kotimaisen tutkimuksen asema. Yliopistolain muutos -> *Tutkimusrahoituksesta aiempaa kilpailutetumpaa. * Tutkimukselle vähemmän aikaa. * Pitkäjänteinen tutkimustoiminta uhattu. * Suosii kansainvälisiä julkaisuja -> heikentää tutkimustiedon välittymistä suomalaisille lukijoille ja päätöksentekijöille.</p>	<p>Järjestelmän tehokkuus ajaa asiakkaan ohi. * Palveluilta edellytetään nopeita tuloksia. * Huono-osaisuuden syyt liittyvät yhteisöihin, eivät hoitoketjuihin. * Hiljainen tieto ei näy rakenteellisena tiedontuotantona. * Sosiaalityöntekijät eivät käytä alan tutkimusta työssään.</p>

3.1.3 Kolmas tarkastelujakso

Kolmas tarkastelujakso käsittää vuodet 2015 – 2018 (ks. Taulukko 6, 24), jolloin vallassa oli Juha Sipilän hallitus ja valmisteltiin sosiaali- ja terveystalouden uudistusta (sote-uudistusta). Kolmannella tarkastelujaksolla ajankohtaista toivottavan sosiaalityön tulevaisuuden suhteen oli sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen näkeminen mahdollisuutena ja siihen liittyvä tieteellinen keskustelu. Tarkastelujakson pääkirjoituksissa tulevaisuuteen suhtauduttiin myönteisesti, mikä ilmeni myönteisen tekstin määrässä suhteessa tulevaisuuteen pessimistisesti suhtautuvaan kirjoitukseen. Vastanottamis- ja kotouttamistyö oli myös tarkastelujaksolla ajankohtainen sosiaalitieteellinen kysymys. (Janus 2015 - 2018.). Kolikon toisella puolella Sote-reformi nähtiin olevan ongelmissa ja sen lopputuloksesta kaavailtiin arvaamatonta. Keskeisinä yhteiskuntaa haastavana ajankohtaisina kysymyksinä nähtiin perusturvan puutteet, huono-osaisuus, eriarvoisuus ja yksinäisyys. Myös akateemisen sosiaalipolitiikan tila herätti huolta. (Janus 2015 - 2018.)

Kolmannella tarkastelujaksolla (Janus 2015 - 2018) toivottava sosiaalityön tulevaisuus nojasi **kestävään ja inhimilliseen hyvinvointiin**, mikä sisälsi **työn, talouden, ympäristön ja sosiaalipolitiikan suhteen uudelleenmäärittelyä**. Keinona tämän tulevaisuuden toteutumisessa nostettiin aineistossa (Janus 2015 - 2018) esiin muun muassa yhteiskunnallisten resurssien oikeudenmukaisempi jakautuminen ja kansalaisyhteiskunta, missä toteutuisi kansalaisten osallisuus. Lisäksi ilmastopolitiikka nähtiin sosiaalipoliittisena ja sosiaalityön kysymyksenä. (Janus 2015 - 2018.). Tarkastelujakson keskeisenä huolena tulevaisuuden sosiaalityössä tuotiin esiin **suomalaisen demokratian heikentyminen, luokkayhteiskunnan syntyminen** ja edellisten seurauksena **osallisuuden heikentyminen**. Lisäksi huolta aiheutti sosioekonomisten terveyserojen kasvu ja Sote-uudistuksen valinnanvapaus (ks. Maakunta- ja sote-uudistus 2018b), mikä nähtiin siirtymisenä julkissektorista markkinaukseen. (Janus 2015 - 2018.)

Sosiaalityön aseman suhteen **meneillään oleva hallintoreformi** (Maakunta ja sote-uudistus 2018) **voidaan tulkita demokratian vahvistamisen kannalta mahdollisuudeksi**, koska aineiston perusteella toimittajat, tutkijat ja poliitikot arvostavat sosiaalitieteen sote-näkemyksiä. Jotta hallintoreformi olisi sosiaalityölle mahdollisuus vaikuttaa ja parantaa sosiaalityön tutkimuksen asemaa, katsotaan sen aineiston perusteella edellyttävän sosiaalityön yhteistyötä yliopistosairaaloiden ja terveystieteilijöiden kanssa. Toisaalta ei-toivottavana sosiaalityön tulevaisuutena tai oikeastaan uhkakuvana nähdään tehtävien ja vastuun siirto muille toimijoille ja sitä kautta **sosiaalityön ammatillisuuden hämärtyminen**. (Janus 2015 - 2018.)

Toivottavassa sosiaalityön tulevaisuudessa sosiaalityö nähtiin orientoituneen ekososiaalisen yhteiskuntapolitiikan tavoin. **Ekososiaalisessa yhteiskuntapolitiikassa sosiaalityön konteksti ymmärretään laaja-alaisena ja alati muuttavana.** Ekososiaalisen yhteiskuntapolitiikan toteutumisen edellytyksenä on aineistosta nostettavissa esiin muun muassa kestävä hyvinvointi. Kestävä hyvinvointi sisältää ajatuksen kestävästä ja hyvästä elämästä, missä maailmaa tarkastellaan huono-osaisten näkökulmasta huomioiden sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden lisäksi luonnon kestävyys. Toisaalta ympäröivän maailman ja yhteiskunnallisen muutoksen hallinnan haasteellisuuden vuoksi myös **kestävän sosiaalityön toteutuminen nähtiin haasteellisena** kolmannella tarkastelujaksolla. (Janus 2015 - 2018.)

Profession, tutkimuksen ja opetuksen näkökulmasta kolmannen tarkastelujakson toivottu tulevaisuus katsottiin kulminoituvan asiantuntijuuteen. **Asiantuntijuuden katsottiin kasvavan teoreettisen tiedon, ammatillisen osaamisen ja tutkimuksellisten taitojen vuoropuheluna.** Tämän asiantuntijuuden muodostumisen tulkittiin edellyttävän demokraattista tiedontuotantoa, missä myös asiakkaat ovat mukana. Lisäksi edellytyksenä tuotiin esiin sosiaalialan käytäntöjen tutkimus ja pyrkimys yhteiskunnallisesti vaikuttavaan ja päätöksentekoa hyödyntävään tutkimukseen. Tutkimuksellisia taitoja katsottiin kehitettävän kotimaisilla kielillä julkaisemisen lisäksi kansainvälisesti verkostoituneen tutkimuksen ja julkaisutoiminnan avulla. Ei-toivottavana tulevaisuutena puolestaan nähtiin lisääntynyt tutkimuksen kustannustehokkuuden vaatimus, sekä sosiaalisen median ja yksilöä korostavan aikakauden tuomat haasteet, joiden osaltaan koettiin ajavan **moraalin ja tutkimusetiikan koetukselle.** (Janus 2015 - 2018.)

Ihmisten oman toimintakyvyn ja muutosta tukevien mahdollisuuksien edistäminen oli puolestaan toivottua tulevaisuutta asiakastyön näkökulmasta. Asiakastyön näkökulman paremman huomioimisen katsottiin edellyttävän heikkojen signaalien kuulemista ja kansalaistiedon parempaa hyödyntämistä päätöksenteossa kansalaisten osallisuutta monipuolistamalla. Lisäksi katsottiin, että tulisi luoda tilaa tutkimusyhteydelle sosiaalityön tutkimuksen ja käytännön työn välille. Tutkimusyhteyttä kuitenkin koettiin haastavan sosiaalityön asiakastyön kuormittavuus, missä koettiin, ettei tutkimuksellisuudelle ja työn kehittämiseksi jää mahdollisuuksia. Kansalaisten osallisuuden edistämisen haasteena puolestaan nähtiin **palvelukohtaamisten järjestelmäkeskeisyys**, mikä vastuuttaa asiakasta muun muassa suunnitellun valinnanvapauden muodossa. Tulevaisuuden nähtiin näin haastavan sosiaalityöntekijöiden etiikkaa monin tavoin. (Janus 2015 - 2018.)

TAULUKKO 6. Sosiaalityön tulevaisuudet 2015 - 2018

<p>Toi- vot- tavat 2015- 2018</p>	<p>*Kestävä ja inhimillinen hyvinvointi -> työn, talouden, ympäristön ja sosiaalipolitiikan suhteen uudelleenmäärittelyä. *Kansalaisyhteiskunta ->kansalaisten osallisuus. *Yhteiskunnallisten resurssien oikeudenmukaisempi jakautuminen. *Ilmastopolitiikka sos.poliittinen ja sosiaalityön kysymys.</p>	<p>Meneillään oleva hallintoreformi -> demokratian vahvistamisen kannalta mahdollisuus. *Sost. yhteistyö yliopistosairaaloiden ja terveystieteilijöiden kanssa. *Sosiaalityön tutkimuksen aseman parantaminen. *Toimittaja, tutkijat ja poliitikot arvostavat sosiaalityö-tieteen sote-näkemyksiä.</p>	<p>Ekososiaalista yhteiskuntapolitiikkaa ->sosiaalityön konteksti laaja-alainen ja alati muuttuva. *Kestävä hyvinvointi. *Luonnon kestävyys sosiaalisen ja talouden lisäksi. *Maailman tarkastelua huono-osaisten näkökulmasta.</p>	<p>Asiantuntijuus kasvaa teoreettisen tiedon, ammatillisen osaamisen ja tutkimuksellisten taitojen vuoropuheluna. *Demokraattinen tiedontuotanto. *Sosiaalialan käytäntöjen tutkimus. *Kotimaisilla kielillä julkaiseminen. *Yhteiskunnallista vaikuttavaa -> hyödyntää päätöksentekoa. *Tutkimus ja julkaisutoiminta kansainvälisesti verkottunutta.</p>	<p>Ihmisten oman toimintakyvyn ja muutosta tukevien mahdollisuuksien edistäminen. *Heikkojen signaalien kuuleminen ja kansalaistiedon parempi hyödyntäminen päätöksenteossa. *Monipuolinen osallisuus. *Tutkimusyhteys sosiaalityön käytäntöön.</p>
<p>Ei- toi- vot- avat 2015- 2018</p>	<p>Suomalaisen demokratian tila -> luokkayht.kunnan synty, osallisuuden heikentyminen. *Sosioekonomisten terveyserojen kasvu. *SOTE-UUDISTUS *Valinnanvapaus. *Eriarvoisuuden kasvu. *Siirtymistä julkissektorista markkinaukseen.</p>	<p>Sosiaalityön ammatillisuuden hämärtyminen. *Tehtävien ja vastuun siirto muille toimijoille. *Virtuaaliset työkalut ja sosiaalinen media -> mahdollisuus ja uhka.</p>	<p>Kestävä sosiaalityö haasteellista. *Ympäröivän maailman ja yhteiskunnallisen muutoksen hallinta.</p>	<p>Moraali ja tutkimusetiikka ovat koetteilla. *Tutkimuksen kustannustehokkuuden vaade. *Käytäntötutkimus hakee muotoaan ja paikkaansa. *Sosiaalinen media ja yksilöä korostava aikakausi koettelee eettisiä rajoja.</p>	<p>Palvelukohtaamisten järjestelmäkeskeisyys. *Asiakkaiden vastuullistaminen. *Asiakkaan valinnanvapaus -> lisääkö vai vähentääkö eriarvoisuutta? *Siirryttäessä työelämään -> tutkimuksellisuus ja työn kehittäminen vähemmälle. *Etiikka koetuksella.</p>

3.1.4 Yhteenveto sosiaalityön tulevaisuuksista

Toivottavia sosiaalityön tulevaisuuksia hahmoteltaessa (ks. Taulukko 7, 26) kaikissa tarkastelujaksoissa kiinnityttiin kestävään hyvinvointiin, pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon ja **yhteiskunnalliseen** oikeudenmukaisuuteen. Toisella (2011-2014) ja kolmannella tarkastelujaksolla (2015-2018) korostui ensimmäistä tarkastelujaksoa (Janus 2005-2010) selkeämmin sosiaali- ja terveydenhuollon reformien vaikutukset keskusteluun ja viimeisellä tarkastelujaksolla nousivat ilmastokysymykset voimakkaimmin esille osana tulevaisuuden sosiaalityötä. Ei-toivottavan sosiaalityön näkökulmasta yhtenäistä kaikilla tarkastelujaksoilla oli näkemys siirtymisestä pohjoismaisesta hyvinvointimallista markkinaperusteiseen hyvinvointimalliin, sekä yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja huono-osaisuuden lisääntyminen. Ensimmäisellä ja toisella tarkastelujaksolla korostuivat myös uhka sosiaalisen liudentumisesta terveyteen ja talouteen.

Sosiaalityön aseman kohdalla ensimmäisellä ja toisella tarkastelujaksolla nousi esiin sosiaalityön profiilin korostaminen kolmanteen tarkastelujaksoon verrattuna, missä puolestaan näkyi selkeimmin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen (Sote-uuditus) valmistelun vaikutukset erimuotoisen yhteistyön vahvistamisena ja profiloitumisena sote-asiantuntijoiksi. Sosiaalityön aseman suhteen kaikissa tarkastelujaksoissa huolestutti sosiaalityön heikompi asema terveydenhuoltoon nähden, mikä korostui toisessa tarkastelujaksossa myös tutkimuksen suhteen.

Sosiaalityön orientaation näkökulmasta kaikissa tarkastelujaksoissa korostui kokonaisvaltainen, yhteiskunnallinen näkemys, ja lisäksi kahdessa viimeisimmässä tarkastelujaksossa sosiaalisesti kestävä kehitys ja ekososiaalinen orientaatio. Ei-toivottavana tulevaisuutena ensimmäisessä tarkastelujaksossa nostettiin esiin huoli yhteiskunnallisen orientaation mahdollisuudesta, kun toisessa ja kolmannessa tarkastelujaksossa oltiin enemmän huolissaan kestävä sosiaalityön mahdollisuuksista.

Sosiaalityön profession ja tutkimuksen näkökulmasta kaikissa tarkastelujaksoissa nousi esiin tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus, kotimaisen julkaisutoiminnan tarpeellisuus ja toisaalta tutkimuksen suuntautuminen kansainvälisille agendoille. Ensimmäisellä ja toisella tarkastelujaksolla korostui uudenlaisen tiedonmuodostuksen tavoittelu, kun taas viimeisellä aikakaudella (2015 - 2018) painotettiin sosiaalityön ammatillisuutta ja professiota, mikä sinänsä johdonmukaisesti seuraa sosiaalityön aseman kohdalla esiin tullutta sote -asiantuntijuuden roolia. Jaettuna sosiaalityön tulevaisuuden huolena kaikissa tarkastelujaksoissa nähtiin tutkimusrahoitusjärjestelmän kautta tulevat vaateet tutkimuksen kustannustehokkuudelle, mikä ensimmäisessä tarkastelujaksossa näyttäytyi lisäksi tutkimuksen kapea-alaistumisen uhkana.

Asiakastyön näkökulmasta kaikissa tarkastelujaksossa tuotiin esiin asiakkaan osallisuuden parantaminen sosiaalipalveluissa ja viimeisessä jaksossa selkeimmin myös koko yhteiskunnallisessa palvelujärjestelmässä ja päätöksenteossa. Asiakastyössä, etenkin viimeisessä tarkastelujaksossa eniten huolta aiheuttivat palvelujärjestelmän tehokkuusvaatimukset ja asiakkaiden vastuuttaminen.

TAULUKKO 7. Yhteenvedo sosiaalityön tulevaisuuksista.

Toivottava			
Ei toivottava			
	2005-2010	2011-2014	2015-2018
Yhteiskunnallinen muutos	*Pohjoismainen hyvinvointivaltio	*Pohjoismainen hyvinvointivaltio *Sote-uudistus	*Pohjoismainen hyvinvointivaltio *Sote-uudistus *Ilmasto
	<i>*Pohjoismaisesta hyvinvointimallista markkinaperusteiseen. *Yht. eriarvoisuus ja huono-osaisuus. *Sosiaalisen liudentumisesta terveyteen ja talouteen</i>	<i>*Pohjoismaisesta hyvinvointimallista markkinaperusteiseen. *Yht. eriarvoisuus ja huono-osaisuus *Sosiaalisen liudentumisesta terveyteen ja talouteen</i>	<i>*Pohjoismaisesta hyvinvointimallista markkinaperusteiseen. *Yht. eriarvoisuus ja huono-osaisuus</i>
Sosiaalityön asema	*Sosiaalityön profiili	*Sosiaalityön profiili	*Sote-uudistus *Sote-asiantuntijuus
	<i>*Sosiaalityön asema terveydenhuoltoon nähden</i>	<i>*Sosiaalityön ja sosiaalityön tutkimuksen asema terveydenhuoltoon nähden.</i>	<i>*Sosiaalityön asema terveydenhuoltoon nähden</i>
Sosiaalityön orientaatio	*Yhteiskunnallinen näkemys	*Yhteiskunnallinen näkemys *Sosiaalisesti kestävä kehitys. *Ekososiaalinen orientaatio	*Yhteiskunnallinen näkemys. *Sosiaalisesti kestävä kehitys. *Ekososiaalinen orientaatio
	<i>*Huoli yhteiskunnallisen orientaation mahdollisuudesta.</i>	<i>*Kestävän sosiaalityön mahdollisuudet?</i>	<i>*Kestävän sosiaalityön mahdollisuudet?</i>
Sosiaalityön professio ja tutkimus	*Yhteiskunnallinen vaikuttavuus *Uudenlainen tiedonmuodostus	*Yhteiskunnallinen vaikuttavuus *Uudenlainen tiedonmuodostus	*Yhteiskunnallinen vaikuttavuus *Ammatillisuus ja professio.
	<i>*Tutkimusrahoitusjärjestelmän vaateen tutkimuksen kustannustehokkuudesta. *Tutkimuksen kapea-alaisuus.</i>	<i>*Tutkimusrahoitusjärjestelmän vaateen tutkimuksen kustannustehokkuudesta.</i>	<i>*Tutkimusrahoitusjärjestelmän vaateen tutkimuksen kustannustehokkuudesta.</i>
Sosiaalityön asiakastyö	*Osallisuus sosiaalipalveluissa	*Osallisuus sosiaalipalveluissa	*Osallisuus sosiaalipalveluissa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.
	<i>*Palvelujärjestelmän tehokkuusvaatimukset.</i>	<i>*Palvelujärjestelmän tehokkuusvaatimukset.</i>	<i>*Palvelujärjestelmän tehokkuusvaatimukset *Asiakkaan vastuuttaminen.</i>

3.2. Yhteenveto

Tulevaisuuden yhteiskunnallisen hyvinvointimallin toivotaan aineiston perusteella pohjautuvan pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin. Pohjoismainen hyvinvointimalli kuitenkin nähdään uhattuna, mikä aiheuttaa huolta sosiaalisen asemasta ja sosiaalisesta hyvinvoinnista talous- ja terveystoimintatunneissa hyvinvointipolitiikassa. (Janus 2005 - 2018.) Myös Satka (2017, 69) tuo esiin taloudellisen näkökulman voimistumisen tehokkuuden ja hyödyllisyyden vaatimuksissa ja ettei sosiaalipalveluilla enää tavoitella vain pohjoismaiselle hyvinvointivaltiolle tyypillisen ihmisoikeuksien ja yhteisvastuun toteutumista, vaan taloudellisen tuottavuuden eetos on ottanut enemmän sijaa. Sosiaalinen ja inhimillinen pääoma nähdään kielessä myös pitkälti sivuutetun korostettaessa taloudellisesti painottuneita tavoitteita. (Pohjola 2016, 1.) Kuten tämänkin loppuyön (Janus 2005 - 2018) kaikissa tarkastelujaksoissa nähtiin sosiaalityön aseman olevan uhattuna terveydenhuoltoon nähden, myös Möttönen ja Kettunen (2014, 122) kirjoittavat Jussi Simpuraa lainaten sosiaalisen kaventuneen terveyden, talouden ja ympäristön välissä. Uudelleenmäärittely ei koske vain sosiaalipalveluja vaan yleensä sosiaalisen uudelleenmäärittämistä. Möttönen ja Kettunen (2014, 123) tavoin myös tässä loppuyössä käsitellyn aineiston perusteella on katsottavissa, että sosiaalipolitiikan ja sosiaalihuollon piiriin kuuluneita yhteiskunnallisia kysymyksiä ei enää määritellä sosiaalisten arvojen perusteella, vaan muiden toimintasektoreiden näkökulmasta.

Satka (2016, 1) kirjoittaa, että hyvinvointimallien ja sisältöjen uudistumisessa on tarvetta sosiaalisen kestävästi hyvinvoinnin asiantuntijoille aivan kuten aineistossakin tuotiin esiin sosiaalityöntekijöiden kysyntä sote-asiantuntijoina (Janus 2011-2014). Pääkirjoituksissa, etenkin toisen tarkastelujakson (2011-2015) kirjoituksissa, korostettiin sosiaalityön asiantuntijuutta, mitä Satka (2016, 1) ikään kuin täydentää kirjoittaessaan sosiaalisen tieteellisen haltuunoton ja asiantuntijaroolin tärkeydestä edistettäessä sosiaalitieteen näkemystä tulevasta yhteiskunnasta. Aineistosta (Janus 2005 - 2018) käsin katsottaessa toivottavan tulevaisuuden, laaja-alaisen yhteiskunnallisen näkemyksen omaavan sosiaalityön orientaation voidaan katsoa yhtyvän Satkan (2016, 1) kirjoitukseen yhteiskunnallisesta näkemyksestä. Yhteiskunnallisen näkemyksen eteenpäin vieminen vaatii sosiaalityön ja sosiaalitieteiden kapeiden tieteenalojen ja paradigmojen varaan jäämisen sijaan suuntautumista tieteiden väliseen keskusteluun sekä suuntautumista tutkimusorientoituneiden ammattikäytäntöjen ja käytäntöä palvelevaa tieteidenvälisyyttä kohti (mt. 2016, 1).

Satka (2016, 1) jatkaa, että sosiaalisessa (osaaminen, koulutus ja tutkimus) on yhteiskuntaa muuttavaa potentiaalia, ja Satkaa tulkiten potentiaalin hyödyntäminen edellyttää muun muassa ajattelutapojen laajentamista ja institutionaalisten rajojen ylittämistä. Rajojen (oman hallintokunnan rajat) ylittämistä perännee myös Kananoja (2016, 3), kysyessään sosiaalityöltä, että tarraudutaanko mittavien muutosten edessä voimassa oleviin rakenteisiin ja taloudellisiin voimavaroihin sekä lainsäädännöllisiin normeihin ja vakiintuneisiin ammatillisiin käytäntöihin, vai uskalletaanko katsoa kyseenalaistaen nykyisen työn sisältöä ja nykykäytäntöjen vaikutuksia. Myös aineistossa (2005 - 2010) korostettiin uudenlaisen tiedonmuodostamisen ja tutkimuksen tarvetta, sekä laaja-alaisen näkökannan ja yhteistyön merkitystä jämähtäneisyyden sijaan.

Satka tiivistää hyvin pääkirjoitusten (Janus 2005-2018) toteaman sosiaalityön tulevaisuudesta tuomalla esiin uusien sosiaalisten ratkaisujen voivan lopulta löytyä perinteisten ratkaisujen ulkopuolelta. Institutionaalisten rajojen ja perinteisten ratkaisujen ylittämällä Satka tarkoittanee muun muassa toimialakohtaisten rajojen, kuten sosiaali- ja terveystarvojen ylittämistä. Satka myös muistuttaa sosiaalisen esiin nostamisessa ja yhteiskunnallisessa muutoksessa jo Jane Addamsin toistasataa vuotta sitten harjoittaman yhteiskunnallisesti kokeilevan toiminnan tärkeyttä sekä rajoja ylittävän toiminnan alan aseman vahvistamisessa. (Satka 2016, 2.)

4. JOHTOPÄÄKSET

Lopputyössä ei varsinaisesti ole pyritty tutkimaan tulevaisuutta, vaan kartoittamaan sosiaalialan eri näkemyksiä tulevaisuuden sosiaalityöstä. Katsauksessa on kuitenkin havaittavissa yhtäläisyyksiä tulevaisuuden tutkimukseen (ks. Metsämuuronen 2009) ja skenaariotyöskentelyyn (ks. Tarja Meristö 2013, 179). Metsämuuronen (2009, 280 - 287) toteaa tulevaisuuden tutkimuksessa keskeisintä olevan nykyisyys, ja että tulevaisuudesta voidaan esittää vaihtoehtoja, joista jotkut saattavat osin vastata tulevaisuutta, mutta koskaan koko totuutta ei voida ennustaa. Meristö (1991) puolestaan tarkentaa yritystoiminnan näkökulmasta skenaariotyöskentelyn sisältävän vähintään kahden vaihtoehtoisen skenaarion kehittämisen toimintaympäristöstä, eli kuvauksen siitä millainen yritys voisi olla ja millaisena se haluaa olla eri toimintaympäristöissä. Tässäkin lopputyössä on skenaariotyöskentelyä mukaillen kuvattu toivottavia ja ei-toivottavia sosiaalityön tulevaisuuksia.

Meristö (2013, 179 - 187; Meristö 1991, 79) tuo yritystoiminnan näkökulmasta esiin skenaariotyöskentelyn toimivan osana yrityksen strategista johtamista, missä strategia tarkoittaa toiminnan täsmennettyä yleislinjaa jonka mukaisesti yritys pyrkii etenemään toiminta-ajatuksen mukaisiin päämääriin. Sosiaalityössäkin olisi kyettävä tuomaan esiin strategia siitä, kuinka sosiaalityön tavoitetta ja visiota halutaan tulevaisuuden eri toimintaympäristöissä toteutettavan. Tässä lopputyössä ei kuitenkaan ole vielä kartoitettu tulevaisuuden sosiaalityön toimintaympäristöjä eikä määritelty varsinaisia toimintalinjoja sosiaalityön tulevaisuuksiksi, vaan tämä lopputyö toimii alustavana keskustelun herättäjänä kartoitettaessa, millaisia piirteitä toivottavissa ja toisaalta ei-toivottavissa sosiaalityön tulevaisuuksissa voisi olla.

LÄHTEET

- Heinonen, Jari 2014. Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttujana. Teoksessa Pohjola, Laitinen & Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja. Kuopio: UNIPress, 37 - 63.
- Helsingin sanomat 2019. Hallitus erosi, sote kaatui: Kolme seurausta historiallisesta päivästä. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006027476.html>. Viitattu 28.3.2019
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Rajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.
- Hämäläinen, Timo 2008. Yhteiskunnallinen muutos vaatii tulevan yhteiskuntamallin visiointia. Teoksessa: Saari, Juho (toim.) Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos 2008. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Gummerus Kirjapaino Oy: Vaajakoski.
- Janus 1/2005 - 4/2018. Saatavissa: <https://journal.fi/janus/issue/archive>.
- Jokinen, Arja ja Juhila, Kirsi 2016. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero (toim.) 2016. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino: Tampere, 267 - 310.
- Jokinen, Arja ja Juhila, Kirsi 1999. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero (toim.) 1999. Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino: Tampere, 54 - 97.
- Julkunen, Raija 2011. Kestävä vai kestämatön hyvinvointivaltio. Teoksessa Pohjola, Anneli & Särkelä, Riitta (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki, 69 - 111.
- Kananoja, Aulikki 2016. Viisi näkökohtaa sosiaalityön tulevaisuuteen. Saatavissa: <http://www.huoltaja-saatio.fi/viisi-nakokohtaa-sosiaalityon-tulevaisuuteen/>. Viitattu 16.11.2018.
- Kananoja, Aulikki 2011. Sosiaalisesti kestävä kehitys kunnallisessa sosiaalipolitiikassa. Teoksessa Pohjola, Anneli ja Särkelä, Riitta (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto: Helsinki, 187 - 206.
- Kunta- ja palvelurakennemuutos -hankkeen lakityöryhmä, 2005. Saatavissa: <https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu/-/hankesivu/hanke?tunnus=SM089%3A00%2F2005>. Viitattu 28.3.2019.
- Kyngäs, Helvi ja Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. Teoksessa Hoitotiede Vol. 11, no 1. Vammalan Kirjapaino Oy: Vammala.
- Lepinleimu, Henna 2014. Sosiaalityön tutkija: Markkinoistuminen vaarantaa sosiaalityön laadun. Kaks.fi. Saatavissa: <https://kaks.fi/uutiset/sosiaalityon-tutkija-markkinoistuminen-vaarantaa-sosiaalityon-laadun/>. Viitattu 30.3.2019.
- Maakunta- ja sote-uudistus 2018. Saatavissa: <https://alueuudistus.fi/uudistuksen-yleisesittely>. Viitattu 14.11.2018.

- Maakunta- ja sote-uudistus 2018a. Saatavissa: <https://alueuudistus.fi/sote-keskukset>. Viitattu 14.11.2018.
- Maakunta- ja sote-uudistus 2018b. Saatavissa: <https://alueuudistus.fi/soteuudistus/asiakkaanvalinnanvapaus>. Viitattu 30.3.2019.
- Mannermaa, Mika 1991. Evolutuonaarinen tulevaisuudentutkimus. VAPK-KUSTANNUS: Helsinki.
- Metsämuuronen, Jari 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 4. laitos. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.
- Meristö, Tarja 2013. Skenaariotyöskentely strategisessa johtamisessa - Miksi skenaarioita? Teoksessa Kuusi, Osmo; Bergman, Timo ja Salminen, Hazel (toim.) 2013 Miten tutkimme tulevaisuuksia? VAPK-KUSTANNUS: Helsinki.
- Meristö, Tarja 1991. Skenaariotyöskentely yrityksen johtamisessa. Vammalan kirjapaino: Sastamala (s.179 - 187)
- Möttönen, Sakari ja Kettunen, Pekka 2014. Sosiaalipalvelut kuntien hallinto- ja palvelurakenteiden murroksessa. Teoksessa: Haverinen, Riitta; Kuronen, Marjo ja Pösö, Tarja (toim.) Sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus 2014. Vastapaino: Tampere. (HansaprintOy, Vantaa)
- Nykänen, Anna-Stina 2019. So, so keskiluokka, sote on enemmän kuin te. Saatavissa: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000006036301.html>. Viitattu: 31.3.2019.
- Pohjola, Anneli 2016. Sosiaalisen ohentuminen ja uusi tuleminen. Saatavissa: <http://www.huoltaja-saatio.fi/sosiaalisen-ohentuminen-ja-uusi-tuleminen/>. Viitattu 16.11.2018.
- Satka, Mirja 2017. Sosiaalityön tieto ja tietäminen muuttuvan hallinnan oloissa. Teoksessa Tuuli-Henriksson, Annamari, Kallioma-Puha, Laura ja Rauhala, Pirkko-Liisa (toim.) 2017. Harkittu, tutkittu, avoin. Marketta Rajavaaran juhla-kirja. Kelan tutkimus: Helsinki, 69 - 75.
- Satka, Mirja 2016. Siirtyminen "uuteen sosiaaliseen". Saatavissa: <http://www.huoltaja-saatio.fi/siirtyminen-uuteen-sosiaaliseen/>. Viitattu 16.11.2018.
- Sipilä, Anita 2011. Sosiaalityön asiantuntijuuden ulottuvuudet - Tiedot, taidot ja etiikka työntekijöiden näkökulmasta kunnallisessa sosiaalityössä. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 28. Kopijyvä: Joensuu.
- Sosnet erikoistumiskoulutus 2018. Saatavissa: <https://www.sosnet.fi/Suomeksi/Koulutus/Erikoistumiskoulutus#>. Viitattu 2.11.2018.
- Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.
- Valli-Lintu, Auli 2017. *SOTE- ja kuntarakenteen pitkä kujanjuoksu KAKS* – Kunnallisan kehittämissäätö. Saatavissa: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/09/sote-jakuntarakenteen-pitka-kujanjuoksu_2.pdf. Viitattu 15.3.2019.